

Prisindex och priser på livsmedelsområdet

2004

JO1001

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Prisutvecklingen i jordbruket

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Av den statistik, som publiceras i SM-serien JO 49, ingår följande i Sveriges officiella statistik:

- Avräkningsprisindex (A-index),
- Produktionsmedelsprisindex (PM-index),
- producentpriser på jordbruksprodukter.

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: Statens Jordbruksverk

Adress: 551 52 JÖNKÖPING

Kontaktperson: Hans Jönrup

Telefon: 036-15 59 33

Telefax: 036-34 01 96

E-post: hans.jonrup@sjv.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statens Jordbruksverk

Adress: 551 52 JÖNKÖPING

Kontaktperson: Anders Grönvall

Telefon: 036-15 56 97

Telefax: 036-34 01 96

E-post: anders.gronvall@sjv.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Gallringsföreskrifterna innebär att blanketterna makuleras efter tio år.

A.9 EU-reglering

Denna statistik faller inte under någon EU-reglering. Medlemsländerna beräknar och översänder Output Price Index (motsvarande Avräkningsprisindex), Input Price Index (motsvarande Produktionsmedelsprisindex) och vissa producentpriser till Eurostat enligt informella överenskommelser.

A.10 Syfte och historik

Sedan år 1970 har prisutvecklingen i Sverige på jordbruks- och livsmedelsområdet följts genom redovisning av ett system av indexserier. Under prisregleringsperioderna fram t.o.m. 1990 utgjorde detta indexsystem ett viktigt underlag vid prisöverläggningarna. Förutom *A- och PM-index* (Avräkningsprisindex och Produktionsmedelsprisindex) ingår i detta system *PPI-J* (Producentprisindex för jordbruksreglerade produkter) och *KPI-J* (Konsumentprisindex för jordbruks-reglerade produkter). Tidigare har även *PR-index* (Primärförädlingsprisindex, tidigare benämnt Prisregleringsprisindex) ingått. Sedan 1995 har A- och PM-index alltmer anpassats till motsvarande indexserier Input Price Index och Output Price Index vid EUs statistikmyndighet Eurostat.

Det övergripande syftet med indexserierna i systemet är att kunna följa den genomsnittliga prisutvecklingen, dels för jordbruks- och livsmedelsprodukter från jordbrukarledet fram till konsumentledet, dels för jordbrukets produktionsmedel.

Utöver prisindexserier har priser för ett antal jordbruksprodukter och produktionsmedel regelbundet redovisats.

A.11 Statistikanvändning

I Sverige används statistiken av branschorganisationer, enskilda företag, Jordbruksverket och andra myndigheter som underlag för marknadsbedömningar, kalkyler, prognoser och utredningar. Statistiken används av EU-kommissionen som underlag för marknadsbedömningar m.m. inom EU.

A.12 Uppläggning och genomförande

Prisuppgifter samlas månadsvis in från ett stort antal uppgiftslämnare via postenkäter. Uppgiftslämnarna är vanligen olika för olika produkter och väljs ut på ett sådant sätt att få uppgiftslämnare täcker en stor del av marknaden.

Följande fyra indexserier redovisas med basår 2000 för samtliga serier. Endast PM-index och A-index ingår i Sveriges Officiella Statistik.

1. *Produktionsmedelsprisindex (PM-index)* avser att visa prisutvecklingen på de produktionsmedel som används i jordbruket. Denna indexserie är jämförbar med det Input Price Index, som Eurostat publicerar för alla EU-länder.
2. *Avräkningsprisindex (A-index)* avser att visa utvecklingen av producentpriser för jordbruksprodukter. A-index är en prisindexserie, varför det inte ingår för producenterna inkomsthöjande ersättningar, såsom direktbidrag i form av arealersättningar eller djurbidrag. Denna indexserie är jämförbar med det Output Price Index, som Eurostat publicerar för alla EU-länder.
3. *Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel (PPI-J)*, avser att visa prisutvecklingen på de livsmedel som lämnar livsmedelsindustrin och avser jordbruksprodukter, vilka ingick i den tidigare svenska jordbruksprisregleringen. Detta innebär t.ex. att priser på trädgårdprodukter inte ingår i denna prisserie.

4. *Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel (KPI-J)* avser att visa prisutvecklingen på priser till konsument för samma produkter som PPI-J. Liksom för PPI-J ingår inte här prisutvecklingen för trädgårdsprodukter.

Årsindex för enskilda produkter i A-index beräknas som ovägda eller vägda aritmetiska medelvärden av månadsindexserierna. För övriga indexserier beräknas årsindex för samtliga poster som ovägda medeltal av månadsindexserierna. Årsindex för A-index totalt från årsindex för de enskilda produkterna.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Från och med redovisningen i mars 2004 är i indexserierna basåret 2000. Dessförinnan var basåret 1995. En viss förändring av prisunderlaget och utökning av antalet insamlade prisuppgifter har skett i samband med basårsbytet.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

I de följande avsnitten redovisas kvalitetsuppgifter för Avräkningsprisindex (A-index) och Produktionsmedelsprisindex (PM-index), som är de enda av de ovan nämnda prisindexserierna som ingår i den officiella statistiken. PPI-J och KPI-J utgör delindexserier i SCB:s indexserier PPI och KPI. Kvaliteten för PPI-J och KPI-J torde därför delvis framgå av motsvarande beskrivning av statistiken för PPI och KPI.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

- Utvecklingen sedan 2000 av producentpriserna på jordbruksprodukter
- Utvecklingen sedan 2000 av priserna på jordbrukstestens produktionsmedel
- Genomsnittliga producentpriser på vissa jordbruksprodukter

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen är samtliga företag i landet, som

- köper upp jordbruksprodukter från jordbrukssektorn, eller
- till jordbrukssektorn säljer sådana varor och tjänster, som utgör produktionsmedel inom jordbruket.

1.1.2 Variabler

Följande variabler redovisas:

- producentpriser (avräkningspriser) för jordbruksprodukter,
- indextal per månad och år (2000 = 100).
- procentuella förändringar av indexserierna sedan sedan samma månad föregående år.

Både totalindex och produktindex beräknas i A- och PM-index som kedjade prisindex av typen Laspeyres index. Vägningstalen för enskilda poster har baserats på fördelningen av produktionsvärden resp. kostnader enligt EAA (Economic Accounts for Agriculture) under de tre åren 1999 - 2001.

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av skattningar av typen medelvärde och kvot. Följande skattningar är av typen *medelvärde*:

- producentpriser.

Följande skattningar är av typen *kvot*:

- indextal,
- procentuell förändring.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Skattningar av *medelpriser* för vara av viss kvalitet totalt för landet redovisas för följande jordbruksprodukter:

- Höstvete, Råg, Havre, Korn och Rågvete,
- Oljeväxter,
- Sockerbetor, Matpotatis, Potatis för stärkelse,
- Livkalv, Mellankalv, Hanungnöt, Ko,
- Slaktsvin,
- Får, lamm,
- Slaktkyckling,
- Mjölk,
- Ägg.

Utöver detta redovisas genomsnittliga avräkningspriser vid slakt för ett antal djurslag.

I *A-index* ingår följande redovisningsgrupper:

- Vete, Korn, Havre, Råg, Rågvete, S:a spannmål,
- Matpotatis, Potatis för stärkelse, Sockerbetor, S:a rotfrukter,
- S:a Köksväxter, S:a Frukt och bär, S:a Blommor och plantskoleväxter,
- Oljeväxter, Hö och halm, S:a Övriga vegetabilier,
- S:a Vegetabilier,
- Kalv, Storboskap, Svin, Får och lamm, Fjäderfä, Mjölk, Ägg,
- S:a Animalier,
- Totalt .

I *PM-index* ingår följande redovisningsgrupper:

- Utsäde
- Energi och smörjmedel
- Handels gödsel och jordförbättringsmedel
- Växtskydds- och ogräsmedel
- Djurfoder
- Underhåll av maskiner och redskap
- Underhåll av ekonomibyggnader
- Veterinärtjänster
- Övriga utgifter
- S:a löpande utgifter
- Maskiner och redskap
- Byggnader
- S:a investeringsvaror och tjänster
- Totalt

1.1.5 Referenstider

Priser och indextal redovisas för månad och kalenderår. I indexserierna är basåret 2000 från redovisningen i mars 2004. Tidigare basår var 1995. Månadspriser och månadstalen i A-index baseras vanligen på priset den femtonde varje månad. I PM-index baseras de vanligen på genomsnittliga priser under månaden. Årsmedeltal beräknas som vägda medelvärden av månadstalen för producentpriser och A-index och som ovägda aritmetiska medelvärden av månadstalen för PM-index.

1.2 Fullständighet

-

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

På grund av den metod som används vid urvalen av företag och urvalen av varor och tjänster, är det inte möjligt att ange statistiska osäkerhetsmarginaler för de beräknade indextalen.

2.2 Osäkerhetskällor

De viktigaste felkällorna är urvalsfel, täckningsfel, mätfel och bortfallsfel. Det subjektiva urvalet av uppgiftslämnare och representantvaror torde tillsammans med själva prismätningen ge det största bidraget till osäkerheten.

2.2.1 Urval

Urvalsfel uppstår till följd av den metod som används för urvalet av inköps- och försäljningsställen och för urvalet av representantvaror. Båda urvalen görs subjektivt efter kriteriet att en stor del av resp. marknad skall täckas med relativt få prisuppgifter. Uppgiftslämnare blir därför oftast de större företagen på marknaden eller branschorganisationer och dessa lämnar prisuppgifter på de vanligaste produkterna.

2.2.2 Ramtäckning

En viss undertäckning föreligger p.g.a. att det finns företag (i allmänhet förhållandevis små) med anknytning till jordbrukssektorn som inte är kända och därför inte ingår i urvalsramen. Denna felkälla torde ge endast ett litet bidrag till osäkerheten.

2.2.3 Mätning

Priser samlas in för ett subjektivt urval av varor och tjänster, s.k. representantvaror. Priser erhålles dels genom postenkäter till företag dels från prislistor som används av företagen. Priset ska avse av jordbruksföretagen faktiskt erhållna eller utbetalda priser, men i vissa fall anger uppgiftslämnarna listpriser. Eventuella rabatter ska vara fråndragna men är det inte alltid. I en situation då minskad efterfrågan leder till ökade inslag av rabatter överskattar ett index baserat på listpriser den verkliga prisutvecklingen. Motsatsen gäller när rabatterna minskar.

Priset ska i princip avse samma vara över tiden och inte inkludera kvalitetsförändringar. Om kvaliteten på en representantvara ändras, används olika metoder för att korrigera det erhållna priset i samband med indexberäkningen beroende på vilken information som föreligger.

På grund av att säsongssvängningarna vanligen är starka för trädgårdsprodukter, används för denna delserie i A-index den s.k. korgmetoden. Denna innebär att priser endast ingår i indexberäkningen de månader då resp. produkt finns på marknaden. För denna produktgrupp baseras därför vanligen index på priser från olika produkter under på varandra följande månader. Indexjämförelser bör därför inte göras för närliggande perioder. Denna beräkningsmetod har föreslagits av EU:s statistikmyndighet Eurostat att användas i samtliga medlemsländer.

En viktig orsak till att felkällan mätning, tillsammans med urval, ger det största bidraget till osäkerheten är att representantvaror förändras medan priset i prisindexberäkningar i princip ska avse samma vara över tiden och inte inkludera kvalitetsförändringar. Om kvaliteten på en representantvara ändras, används olika metoder för att korrigera det erhållna priset i samband med indexberäkningen beroende på vilken information som föreligger.

2.2.4 Svartsbortfall

Vid bortfall någon månad används vanligen föregående månads prisuppgift från samma företag, vilken revideras då prisuppgiften senare erhålles.

Denna felkälla torde ge ett obetydligt bidrag till osäkerheten.

2.2.5 Bearbetning

De insamlade uppgifterna granskas enskilt. Vid oklarheter tas kontakt med uppgiftslämnaren.

2.2.6 Modellantaganden

-

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Ingen redovisning av osäkerhetsmått sker.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Statistiken beräknas och publiceras elva gånger per år.

3.2 Framställningstid

Ca 45 dagar efter månadens slut.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplan för Sveriges officiella statistik.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

I samband med EU-inträdet 1995 förändrades beräkningen av A-index och PM-index. Fram till och med 1994 ingick inte trädgårdsnäringen i någon av indexserierna. Till följd av de statistikkrav som finns inom EU:s statistikmyndighet Eurostat, beräknas PM- och A-index fr.o.m. januari 1995 inklusive trädgårdsnäringen.

I samband med byte till 1995 och 2000 som basår gjordes ytterligare en del förändringar av beräkningsmetoder och innehåll i indexserierna, så att de i allt större grad överensstämmer med motsvarande serier Input Price Index och Output Price Index inom EU. Detta har medfört att serierna inte är helt jämförbara bakåt i tiden.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

A- och PM-index kan i första hand jämföras med de output- och input-indexar från samtliga EU-länder som översänds till Eurostat. Dessa indexserier publiceras i Eurostats publikationer "Statistics in focus" och "Agricultural Quarterly bulletin" (ISSN 1607 – 2307) samt i Eurostats databas NewCronos.

A-index används också nationellt för jämförelser med PPI-J, KPI-J och KPI även om innehåll och beräkningsmetoder skiljer sig något åt. Vid jämförelser mellan prisutvecklingen på jordbruks- och livsmedelsprodukter enligt de olika indexserierna bör hänsyn tas till bl.a. följande:

- I A-index ingår endast inhemskt producerade råvaror medan i PPI-J och KPI-J även ingår importerade livsmedel.
- I A-index ingår trädgårdsprodukter, vilka inte ingår i PPI-J och KPI-J.
- I PPI-J och KPI-J ingår inte försäljning till storhushåll.
- Varuurlagen i PPI-J och KPI-J är ej samordnade och kampanjbidrag som

ger lägre konsumentpriser påverkar KPI-J men inte PPI-J.

- Förändringar av moms påverkar KPI-J men inte de båda övriga indexserierna.
- I A-index ändras vikter var femte år medan de i KPI-J och PPI-J ändras varje år.

Siffrorna i A-index och PM-index kan komma att revideras då ytterligare information tillkommer såsom definitiva uppgifter om efterlikvider etc.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

-

5 Tillgänglighet och förstaelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken presenteras i Statistiska meddelanden, månadsvis i SM JO 49 och årsvis i SM JO 46, på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se under avdelningen Statistik och fakta samt på SCB:s webbplats www.scb.se. De flesta statistikuppgifterna översänds månadsvis till EU:s statistikmyndighet Eurostat och publiceras därefter i Eurostats publikation "Agricultural statistics. Quarterly bulletin" (ISSN 1607-2308) och i dess databas NewCronos. Vissa uppgifter publiceras även i Jordbruksstatistisk årsbok.

Längre serier med månadsvärden från och med 1995 finns som excel-filer att hämta på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se avdelningen Statistik och fakta.

5.2 Presentation

Presentation sker i form av diagram, tabeller och korta textkommentarer.

5.3 Dokumentation

Dokumentation finns också i den årsvisa publikation som började komma ut år 2000.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärmaterial lämnas inte ut.

5.5 Upplýsningstjänster

För att få ytterligare information om innehållet i och bakgrunden till indexserierna på jordbruksområdet vänder man sig till Statistikenheten på Statens Jordbruksverk med e-postadress statistik@sjv.se.